

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput CXVII. Fur & quicumque malæ fidei possessor, rem alienam, ratione
insustæ acceptionis restituere debet, secundùm optimum statum, &
summum valorem, quo dominus eâ usurus erat, vendendo, locando, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

CAPUT CXVII.

Fur, & quicumque male fidei possessor, rem alienam, ratione iniusta accptionis, restituere debet, secundum optimum statum, & summum valorem, quo dominus ea usurus erat, vendendo, locando, alendo, &c. Et si ante restitutionem meliorata fuerit, cum sua melioratione restituenda est.

1133 **R**atio primæ partis est, quia dominus alioqui non redderetur indemnis. Unde si vitulum surripuisti, qui apud dominum evasurus erat in vaccam, vaccam reddere debes.

1134 Secunda pars vera est, licet res illa apud dominum meliorata non fuisset, sed ante meliorationem consumenda, vel distrahenda. Et ita docent Major, Gabriel, Angelus, Sylvester, Navarrus. Et ratio est, quia res in manu furis meliorata, non furi, sed domino meliorata est: igitur domino cum sua melioratione restituenda est. Et ita statuitur L. in re furiva ff. de conditione furiva, ibi: Si ex causa furiva res condicatur, cuius temporis æstimatio fiat, queritur si placet tamen id tempus spectandum, quo res nunquam plurimi fuit; maxime cum deteriorem factam fur reddendo non liberatur: semper enim moram fur facere videtur.

1135 Ita etiam S. Raymundus, assertionem insigniter explicans l. 11. tit. de raptor. §. 21. his verbis: Quando mala fide emittitur, teneatur indistincte ad restitutionem, nec liberatur vendendo, vel alias alienando rem alteri, vel etiam res pereat morte, vel alio casu, vel si sibi violenter auferatur, vel furtive subtrahatur, vel alio simili modo. Et est ratio, quia furtum committitur contrahendo rem alienam invito domino; & fur semper est in mora restituendi. Unde nec pretium, quod dedit, potest repetere ab illo cuius res est; nec expensas, quas sibi fecit, & omnem utilitatem quam ex illa habuit, teneatur restituere. Si restituit etiam rem deteriorem, quam ad ipsum pervenit, non liberatur. Sed si aliquo tempore melior fuerit res, quam tempore emptionis, sive cum postea vendidit alteri, ejus quod plurimi fuerit, erit æstimatio facienda, ff. de furtis l. qui iumenta ff. de condit. furt. l. in re furiva ff. commodati. l. si ut certio §. sed interdum C. de rei vendit. l. certum. Quod dixi de primo emptore, intelligo de secundo, & millesimo, si per tot manus transferat res cum mala fide.

1136 Similiter Libellus Synodicus Ecclesie Nemausensis (anno 1284. editus) tit. de poenitentia: Tenentur etiam ad restitutionem omnes illi, qui scienter rem raptam, vel alienam emerunt cum mala fide... Nec taliter ementes possunt recuperare, seu retinere expensas, si quas fecerunt, ipsam rem custodiendo, vel meliorando, & hoc propter malam fidem, quam habuerunt emendo. Debet etiam restituere res non deteriorata. Sed si deteriorata fuerit, vel casu

fortuito perierit, vel restitui non possit, restituatur integrè quantum valet, cum omni utilitate, quam consecuti sunt ex ipsa re, si cum mala fide pervenerit ad ipsas.

Ex doctrina S. Raymundi, Ecclesieque Nemausensis, videt cordatus Lector 1.º nec furem, nec quemcumque male fidei emptorem, deducere posse expensas, laborem, & industriam, quas rei meliorandæ impendit (quidquid plures in contrarium dixerint.) Enimverò qui agrum, seu hortum alterius, abique prævia conventionione, coluit, & injecto fimo meliorem reddidit, nihil à domino, tamquam ex iustitia debitum, exigere potest. Multò ergo minus fur: si enim agrum alienum, absque prævia conventionione de danda sibi mercede excolens, jure suo decidit; quanto magis fur, qui (præterquam quòd nullam cum domino de mercede conventionem fecit) ipso invito se injustè gessit ut dominum rei ipsius.

2.º. quamvis res apud dominum peritura fuisset, vel deterior futura, si apud furem incolumis, vel melior evaserit, incolumis, vel melior evasit domino; tique proinde in statu illo meliori restituenda est.

3.º. si res apud furem meliorata, apud eundem iterum ante restitutionem deteriorata fuerit, restituenda est secundum optimum statum quem habuit tempore iniustæ detentionis. Ita etiam Gabriel in 4.º dist. 15. q. 2. a. 3. Angelus verbo furtum §. 44. Sylvester ibidem q. 6. Tabiena verbo restitutio l. §. arrium scienter. Navarrus c. 17. & 26.

Et ratio est 1.º. quia dum fur rem alienam detinuit tempore illo intermedio, ex tunc obligationem contraxit (ratione iniustæ detentionis) eam restituendi, secundum valorem quem tunc habebat, perinde ac si primò tunc accepisset. Obligatio verò, ratione iniustæ detentionis semel contracta, non extinguitur per fortuitum rei interitum, vel deteriorationem subsequenter, sed per solam restitutionem, vel domini condonationem.

2.º. si fur tempore illo intermedio rem primò accepisset, teneretur eam secundum valorem temporis illius restituere, non obstante fortuito interitu, vel deterioratione subsequente; tam si dominus ea tunc non fuisset uturus: eò quòd res equidem domino tunc tanti valeret, v. g. 20. florenis, & qui injustè accepit rem valentem 20. florenis, non satisfaciat reddendo valorem 10. vel 12. florenorum. Atqui non multum interest, quòd forum anime, injustè detinere, & invadere alienum, cap. sap. de restit. spo. Nat. deimre id quod alteri debetur, eandem rationem nocentem habet cum accptione iniusta, ait S. Thomas q. 66. a. 3. ad 3. Ergo injustus detentor perinde tenetur restituere, secundum valorem quem tunc habuit, ac si primò tunc accepisset.

3.º. si fur intermedio illo tempore rem,

vel donasset, vel consumpsisset, eam restituere deberet secundum valorem 20. quem tunc habebat, non obstante, &c. (quia nimirum secundum illum valorem domini erat) sed obligatio illa extincta non fuit per hoc quod illam tunc donaverit, vel consumpsisset; nec per hoc quod dominus servaturus erat in presentibus. Alias si servaturus fuisset in tempus quo nihil valuisset, vel eam in mare, vel in ignem projecturus fuisset, fur ad nihil teneretur. Quod nullus dicere audeat.

1143 4°. aliud insuper absurdum ex opinione contraria sequeretur, videlicet, quod si fur intermedio illo tempore rem vendidisset viginti florenis, modo non teneretur nisi reddere decem, vel duodecim, si usque modo dominus servaturus fuisset, & modo non valeat nisi decem, vel duodecim. Itud vero absurdum non potest admitti: quia sic fur ex iniquitate sua lucrum reportaret; cum tamen nemini debeat sua fraus & iniustitia patrocinari.

1144 Nec dici potest, furem isto casu solum debere restituere excessum illum ratione rei acceptae. Si enim pretium donasset, vel sic consumpsisset, ut inde ditior non evasisset, illud restituere non teneretur ratione rei acceptae. Solum ergo teneretur ratione iniustae damnificationis.

1145 Nec solum eam restituere tenetur secundum optimum statum, quem apud furem habuit, sed & secundum optimum statum, quem habitura erat apud dominum, si fur eam ipsi iniuste non surripuisset, vel non alienasset, aut consumpsisset. Quia per iniustam suam ablationem, vel consumptionem, aut alienationem, meliorationem ipsius apud dominum iniuste impedit. Ergo tenetur ex iustitia privationem illius compensare.

1146 Quid si futurae apud dominum meliorationis incrementum erat incertum? Azorius, Vasquez, & alii existimant, restitutionem equidem faciendam secundum summum incrementum quod sperabatur apud dominum. Sed hoc non videtur verum: quia incrementum incertum tanti non valet, quanti incrementum certum (cum ubi est incertitudo illius, aequè accidere queat non incrementum, imò etiam aequè decrementum, quam incrementum) solum ergo facienda est restitutio secundum valorem spei, seu aestimationem incrementi sperati.

1147 Superest ut breviter ostendamus, solida non esse argumenta, propter quae Vasquez, Bonacina, Molina, Lessius, Layman, & Dicastillo putant malae fidei possessorem non teneri restituere rem alienam secundum optimum statum, quando apud ipsum casu perit, & dominus ea usus non erat secundum optimum illum statum, nec juxta summum valorem venditurus, sed in tempus minoris valoris, vel deterioris status servaturus.

Arguunt ergo ipsi 1°. possessor malae fidei, quo tempore res accepit incrementum bonitatis, aut valoris, eam secundum istud incrementum restituere non tenebatur ratione iniustae damnificationis: cum dominus ex privatione istius incrementi nullum damnum acceperit. Solum ergo tenetur ratione rei acceptae. Atqui obligatus ad restitutionem incrementi, ratione solius rei acceptae, ad eam non tenetur, postquam incrementum illud cessavit. 2°. solum damnificavit secundum illum statum, secundum quem dominus ea usus erat. 3°. si res illa adhuc extaret in se, satis esset ipsam reddere ut est de presentibus.

Respondeo ad 1um. negando antecedens. Quia dum illam secundum illum valorem non restituit, secundum illum valorem dominum iniuste damnificavit, non obstante quod dominus ea tunc usus non fuisset: cum non usus rei, ejus valorem seu aestimationem non diminuat. Dum ergo valuit 20. domino valuit 20. Tunc ergo non restituendo, dominum damnificavit 20. Unde patet ad 2um & 3um. quia verum non est quod in utroque assumitur. Dum enim res apud malae fidei possessorem meliorata fuit, vel secundum se, vel secundum valorem suum domino meliorata fuit, ipsique debita secundum illam meliorationem & valorem: tunc ergo non restituendo, sed tempore quo deterior facta est, non compensatur omne damnum illatum; uti nec ipsam deteriorem factam, secundum se restituendo; sed necesse est aliquid superaddere, quo compensetur incrementum bonitatis, aut valoris.

CAPUT CXVIII.

Res qua casu perit apud furem, similiter certo peritura apud dominum, ipsi restituenda est.

Fur, exempli gratia, equum alienum eripuit ex incendio, aliam igne periturum, sibi que retinuit, & ad se deductum per simile incendium amisit, teneretur eum restituere? Teneretur haud dubie, si per injuriam tertii periturus fuisset apud dominum. Si enim tertius ille, per injuriam eum surripendo, obligatus fuisset: ergo tu prius injuriam faciendo, prius obligationem contraxisti: siquidem ipsum in injuria praeveniendo, in restituendi obligatione praeveniisti.

At si sermo sit de re certo apud dominum peritura, non per injuriam tertii, sed casu fortuito, vel naturali interitu, furem, apud quem simili casu perit, non teneri eam restituere, docent Vasquez, Bonacina, Lessius, Sylvius, Amicus, Meratius, Dicastillo, & alii, id ipsum aientes, etiam si apud furem perisset ex negligentia, vel malitia ipsius, modo inde ditior non evasisset. Sed imprimis furem teneri restituere rem, quae apud ipsum perit ex culpabili